ANLATIM BOZUKLUKLARI

A. ANLAMSAL BOZUKLUKLAR

1. Gereksiz Sözcük Kullanılması

• Bir sözcük cümleden çıkarıldığında, cümlenin anlam ve anlatımında bir bozulma, daralma olmuyorsa, o sözcük gereksizdir. Çıkarıldığında cümlenin anlamı ve anlatımı bozuluyorsa, o sözcük gereklidir.

- **Eş Anlamlı Sözcüklerin Bir Arada Kullanılması**

Örnek: » **Bari hiç olmazsa** sen yanımızda kal.

» Yetkililer **hâlâ** bir açıklama yapmadı **henüz**.

» Çocuk, **az kalsın**, **neredeyse** merdivenden düşecekti.

- **Anlamca Birbirini Kapsayan (İçeren) Sözcüklerin Bir Arada Kullanılması**

Örnek: » Kardeşim soruları **hemen** çözü**verdi**.

» Okula her gün iki kilometre **yaya** yürüyerek giderdi.

» Almanya'daki arkadaşımla **karşılıklı** mektuplaşırız.

2. Anlamca Çelişen Sözcüklerin Kullanılması

• Anlamca çelişen sözcüklerin arasında genellikle "KESİNLİK- OLASILIK" yönünden bir zıtlık bulunur.

Örnek:» **Tam üç yıla yakın bir zaman** insanlık dramı yaşandı burada.

» **Elbette** Selim de ağabeyleri ile gitmiş **olabilir.**

» **Hiç şüphesiz** bu olaya en çok üzülen başkan **olsa gerek.**

3. Sözcüğün Yanlış Anlamda Kullanılması

Örnek: » Türkiye'de birçok göl **kuraklık** tehlikesi yaşıyor. (kuruma)

» Öğretmen, konuyu en küçük **ayrımına** kadar anlatmıştı. (ayrıntı)

» Yaş **geliştikçe** yalnız çevrenizdekilere değil, memleketinize de yardım aşkıyla yanıyorsunuz. (ilerledikçe)

» Politika konusunda gençleri **azımsamak** doğru değildir. (küçümsemek)

» Herkes, petrol **ücretlerinin** yüksekliğinden yakınıyor. (fiyatlarının)

4. Sözcüğün Yanlış Yerde Kullanılması

Örnek: » **Yeni** okula geldim ki ders zili çaldı.

» **Çok** sınıfta duran öğrencilerin elbette canı sıkılır.

» Fizik dalında yapılan yarışmada ülkemizi **üç** üniversiteli genç temsil edecek.

5. Deyimin Yanlış Anlamda Kullanılması

Örnek: » Onun bize yaptığı iyiliklere hep **göz yumduk**. (minnettar kaldık)

» Müfettişlerin geleceğini öğrenen müdürün **etekleri zil çalıyordu**. (etekleri tutuştu)

» Şoför hatalı sollama yapmış, bütün yolcuların **canı burnuna gelmişti**. (yüreği ağzına gelmişti)

6. Anlam Belirsizliği

Örnek: » Okula **gitmediğini** bugün öğrendim. (Onun?, Senin?)

» **Kardeşini** okulda göremedim. (Onun?, Senin?)

» **Gazeteci** bayanın sözlerini dikkatle dinledi. (sözleri dinleyen "gazeteci" mi yoksa "bayan" mı?)

7. Mantık ve Sıralama Yanlışlığı (Hatası)

• **"Öncelik- sonralık, azlık-çokluk, önemlilik- önemsizlik"**

Örnek: » Bu yazıyı değil okumak, anlamak bile istemiyordum. (Önce okursun sonra anlarsın.)

» İlk kez gerçekleşen gösteriye katılım rekor düzeydeydi. (ilk kez yapılan bir gösteriye gelen izleyici sayısının, rekor düzeyde olup olmadığı bilinemez.)

» Bırak patates doğramayı, yemek bile yapamaz o. (Yemek yapmak, patates doğramaktan daha zor ve üst düzey bir eylemdir.)

B. YAPISAL BOZUKLUKLAR

1. Özne-Yüklem Uyumsuzluğu

- **Kişi Bakımından Uyumsuzluk**

• Özne birinci tekil, ikinci tekil veya üçüncü tekil (ben, sen, o) ise yüklem birinci çoğul kişiye göre çekimlenmelidir.

Örnek: » **Ben ve Ayhan** buraya daha önce gelmişti. **(GELMİŞTİK)**
1. çoğul (biz) 3. tekil (o)

» **Ben ve arkadaşlarım** burayı seviyorum. **(SEVİYORUZ)**
1. çoğul (biz) 1. tekil(ben)

- **Tekillik-Çoğulluk Bakımından Uyumsuzluk**

• Özne insan ve çoğul ise yüklem tekil ya da çoğul olabilir. Ancak insan dışındaki varlıkların (hayvan, bitki, kavramlar…) çoğul şekilleri özne olduğunda yüklem daima tekil olur.

Örnek: »Çocuk**lar** bahçede top oynuyor**lar**. » Kuş**lar** ne de güzel uçuyor**lar**. » Göz**ler**im yakını iyi görmüyor**lar**.

» Öğretmen**ler**, öğrencilerinin iyiliğini ister. » Kuş**lar** ne de güzel uçuyor » Göz**ler**im yakını iyi görmüyor.

NOT: İnsan dışındaki varlıklara insana ait özellikler katılmış yani kişileştirme sanatı yapılmış cümlelerde özne çoğul olduğunda yüklem tekil de çoğul da olabilir.

Örnek:» Kuş**lar** ağaca konmuş dertleşiyor**lar**.

» Kelebek**ler** baharın gelişini kutluyor.

- Özne Eksikliği Bakımından Uyumsuzluk

Örnek: » Kitaptaki yanlışlıklar düzeltilecek ve yeniden basılacak. (Kitaplar)

» Herkes ondan nefret ediyor, onun yüzünü bile görmek istemiyordu. (Hiçkimse)

» Onun tezi yakında bitecek ve öğretmen olarak göreve başlayacak. (O)

2. Eklerle İlgili Yanlışlar

Örnek:» Biz okuma**sını** sevmeyen bir milletiz. (Okuma**yı**)

» Hayat kimine mutluluk verdiğini, kimini mutsuz ettiğini görüyoruz. (Hayat**ın**)

3. Öge Eksikliği

• Öge eksikliği sıralı ve bağlı cümlelerde karşımıza çıkar. Genellikle ortak kullanılan öğelerin yükleme bağlanamamasından kaynaklanır. Burada nesne ve dolaylı tümleç eksikliği üzerinde duracağız.

Örnek: » Ben öğretmenime inanır ve severim. (Öğretmenimi)

» İnsanlar gazetelere inanmıyor bu nedenle de çok az okuyor. (Gazeteleri)

» Neden en çok şairlere kızarlar, korkarlar. (Şairlerden)

4. Yüklem Eksikliği

Örnek: » Beşiktaş iskelesine geldiğimizde o işine, ben evime **gittim**. (Gitti)

» İyi biri olduğundan dün de, bugün de kuşkuya **düşmüyorum**. (Düşmedim)

» Evimiz küçük, bahçesi de güzel **değildi**. (Küçüktü)

5. Tamlama Yanlışları

• Çoğunlukla ad ve sıfatların aynı tamlanana bağlanması sonucu oluşan bir anlatım bozukluğudur.

Örnek: » Özel ve kamu kuruluşları iki gün tatil edildi. (Özel kuruluşlar)

» Derste belgisiz ve işaret sıfatlarını işledik. (Belgisiz sıfatları)

» Emekli öğretmen ve öğrencilere indirim yapıldı.

NOT: Dilimizde çokluk anlamı taşıyan belgisiz sıfat tamlamalarındaki isimler çokluk eki almaz.

Örnek: » Burada insanı şaşkına çeviren birçok güzellik**ler** var. (Güzellik)

6. Bağlaç Yanlışları

• Bağlaçlardan bazıları olumlu ve olumsuz yargıları birbirine bağlar. Bu duruma uymayan kullanımlarda anlatım bozukluğu meydana gelir.

Örnek: » Ahmet Bey oğlunu çok seviyor **fakat** bir dediğini iki etmiyordu.(“Fakat” bağlacı bir olumlu yargıyla bir olumsuz yargıyı birbirine bağlar. Bu cümlede ise iki yargı da olumludur. Bu yüzden “fakat” çıkarılmalı, yerine “ayrıca” bağlacı kullanılmadır.)

» Ben yarın dışarı çıkamam, **ama** evde yapılacak bir sürü işim var. (Bu cümlede “ama” kullanılması doğru değildir. “Ama” cümleden atılmalı ya da yerine “çünkü” getirilerek kurulmalıdır.)